

ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНА ОЦІНКА ГІБРИДНОГО ПОТОМСТВА ЯБЛУНІ (*MALUS DOMESTICA* WOKH.) В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

В.В. ВОЛОШИНА, кандидат с.-г. наук

В.І. ГОМЕНЮК, науковий співробітник

Дослідна станція помології (СП) ім. Л.П. Симиренка ІС НААН України,
19511, с. Млів, Городищенський р-н, Черкаська обл.,
e-mail: voloshinarvarvara@ukr.net

Представлено результати оцінки цінних господарсько-біологічних ознак у гібридному потомстві яблуні в умовах правобережної частини Західного Лісо-stepу України. В результаті багаторічної селекційної роботи, проведеної в Інституті помології ім. Л.П. Симиренка НААН (нині Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН України) виділено та відібрано, за комплексом господарсько-біологічних ознак, сорти та елітні гібридні форми яблуні. За 2011-2020 рр. створено два нові сорти – Мир і Дебют (колоновидний).

Ключові слова: яблуня, селекція, гібридна форма, сорт, парша, стійкість, урожайність, смакові якості

Актуальність вивчення проблеми. Ґрунтово-кліматичні умови, сприятливі для успішного вирощування плодових та ягідних культур, дають змогу Україні зайняти чільне місце серед країн Європи з найрозвинутішим садівництвом [1].

У збільшенні валового виробництва врожаю плодових культур не менше 50 % успіху належить сорту, котрий як фактор виробництва, у садівництві відіграє дуже велику роль і питома вага його значно більша, ніж у багатьох інших галузях рослинництва. У світлі сучасних завдань плодового господарства добір обмеженої, найдосконалішої групи сортів для плодових насаджень у садах – справа виняткового значення [2].

Сучасне селекційне завдання в плодівництві – це багатоплановий комплекс, у якому, поряд з вирішенням питань високої стабільної урожайності, товарності, якості і належних біохімічних показників продукції, повинні вирішуватись також проблеми придатності культури до інтенсивних технологій вирощування, збирання і товарної переробки плодів та ягід, надійної комплексної стійкості до фітопатогенних об'єктів та найбільш шкочинних шкідників (толерантність або несприйнятливості до них), що забезпечує одержання екологічно чистої продукції та зменшення техногенних навантажень на довкілля, а також достатню витривалість до несприятливих абіотичних факторів.

Найреальнішим шляхом прискореного і цілеспрямованого розв'язування цих завдань є використання олігогенних донорів конкретних ознак (імунність або висока стійкість до хвороб, підвищена лежкоздатність плодів,

високий вміст біологічно активних речовин у них, великоплідність, колоритність сортів плодових та інш.) з метою створення сортів, придатних для вирощування за сучасними екологічно безпечними ресурсозберігаючими технологіями. Це цілком реально, оскільки олігогенні ознаки успадковуються незалежно одна від одної і можуть дискретно бути присутніми в одному геномному комплексі і незалежно реалізуватися фенотипово. Такий підхід дає можливість планувати вирощування і об'єктивно оцінювати на різних етапах (шкілка, гібридний розсадник) сіянці у кількостях (близько 20 тис. шт.), достатніх для здійснення перспективних відборів за 3-5 ознаками, зменшувати на 1-2 порядки гібридні популяції до висаджування їх на постійне місце і селекційні ділянки.

Умови, об'єкти і методика. Мета нашої роботи полягала у виділенні відбірних, перспективних гібридних і елітних форм, а також перспективних сортів яблуні, які б відповідали сучасним вимогам інтенсивного садівництва, були адаптовані до умов Лісостепу і за комплексом господарсько цінних ознак стали б конкурентоспроможними на ринку плодів України.

В умовах правобережної частини Західного Лісостепу України проведено комплексну оцінку селекційного гібридного матеріалу яблуні, створеного на Дослідній СП ім. Л.П. Симиренка. В процесі досліджень виконувались наступні завдання:

- встановлення особливостей проходження фенологічних фаз у перспективних сортів і гібридних форм яблуні та їх скороплідності;
- визначення їх зимостійкості та морозостійкості, стійкості до парші та борошнистої роси, продуктивності, товарності та якості плодів.

Строки початку фенологічних фаз розвитку, в середньому за 2011-2020 рр., змінювались, як по гібридних формах і сортах, так і за роками досліджень. Вегетація розпочиналась у третій декаді березня – першій-другій декаді квітня.

На початок вегетації впливали біологічні особливості гібридної форми чи сорту, підшепа та погодні умови року. Найраніше, порівняно з іншими роками досліджень, вегетація починалась у 2016 р. – 21-25 березня, найпізніше у 2013 році – 9-12 квітня.

Початок квітування припав на третю декаду квітня-першу декаду травня, на 22-31 день після початку вегетації. Він залежав як від умов, що склалися в зимовий період, так і від строків початку вегетації. У більш ранні строки (21-25 квітня) квітування проходило у 2016 р.

За роки досліджень відносна вологість повітря, під час квітування, становила 69-79 %. Зниження температури повітря, що вплинуло на зменшення утворення зав'язі, було відмічено у квітні 2014 року (до -8,2 °C) та в квітні-травні 2017 (до -6,7 °C).

Строки досягання плодів є важливою біологічною і господарською особливістю сортів. Слід відмітити, що строки настання споживчої стиглості плодів залежали, як від сорту, так і від кліматичних умов року. Жарка суха погода прискорювала досягання, а прохолодна і дощова його затримувала.

Знімальна стиглість визначалась за комплексом біологічних, морфологічних і фізико-хімічних характеристик плоду. При цьому особливу увагу звертали на його розмір і форму, забарвлення (основне та покривне), смак, аромат яблука, а також щільність і консистенцію м'якоти, вміст крохмалю в ній, міцність шкірочки, забарвлення насінин, легкість відокремлення плодоніжок від плодового утворення. Плоди літніх сортів дозрівали в середині

липня – наприкінці серпня: ранньолітні – до 15 липня, літні – 16 липня – 10 серпня, пізньолітні – 10-25 серпня. Знімальна стиглість яблук ранньо-осінньої групи настає 15 серпня-5 вересня, осінньої – 6-15 вересня, зимової – 15-25 вересня, пізньозимової – 25 вересня-15 жовтня (Полісся та Лісостеп України).

Селекційну роботу проводили відповідно до “Програми і методики селекції плодових, ягідних та горіхоплідних культур” [3] і “Програми і методики сортовивчення плодових, ягідних та горіхоплідних культур” [4, 5]. Економічну ефективність нових сортів і елітних форм розраховували за методикою О.М. Шестопаля [6]. Статистичну обробку результатів досліджень проводили за методикою Б.О. Доспехова [7]. Отримані результати опрацьовані з використанням комп’ютерних програм за методиками М.О. Бублика [8, 9]. Метеорологічні умови оцінювали за даними метеопосту Дослідної станції помології ім. Л.П. Смирненка ІС НААН.

Об’єкт – цінні господарсько-біологічні ознаки сортів та елітних форм яблуні селекції Дослідної СП ім. Л.П. Смирненка.

Предмет досліджень – перспективні гібридні та елітні форми, а також нові сорти яблуні.

Методи – польові довготривалі, статистичні (кореляційний, регресивний і дисперсний аналізи).

Результати досліджень. За роки досліджень (2011-2020 рр.), першими набували стану знімальної стиглості гібридні форми та сорти:

- група літніх: № 2-33 – перша декада липня; №№ 28575, 13/100, 13/101, 9/115, 9/116 третя декада липня-перша декада серпня;
- осінніх: 9/27, 9/78, 9/81, 11/1, 9-8-7, 11557 – третя декада серпня-перша вересня; 9/119, 11/43, 11/94, 12/115, 11/5-54 – перша-друга декади вересня;
- зимових: 9/90, 9/93, 11/4, 12/130, 10868, 10945, Дебют (11/42) – друга-третя декади вересня-перша декада жовтня.

Пізніше достигали плоди у форм і сортів: 11009, 2-153-6, Мир. Різниця між строками достигання плодів становила від 10 до 15 дб.

Закінчувалась вегетація по всіх сортах і формах практично одночасно із коливанням від 1 до 10 календарних днів. Раннє закінчення характерне для гібридних форм та сортів, що раніше розпочинали вегетацію.

У 2011-2020 рр. проводилося комплексне вивчення 84 гібридних колоновидних форм яблуні у саду первинного сортовивчення. За результатами комплексного вивчення виділено 13 гібридних колоновидних форм (табл. 1).

На третій рік після садіння в сад сім колоновидних форм вступили в пору плодоношення (9/78, 9/80, 9/90, 11/1, 11/42, 12/46, 12/130), з дерев яких було зібрано від 3,0 до 5,3 кг плодів.

Цінною ознакою плода є його розмір. Всі досліджувані сорти за розміром плодів переважали контрольні варіанти. Найбільшим цей показник був у гібридних форм 12/130 – 155,5 г, 9/78 і 11/1 – 155,0 та сорту Дебют (11/42) – 145,5 г.

Слід відмітити, що середня врожайність виділених досліджуваних гібридних форм осіннього та зимового строків достигання була значно вищою порівняно з контрольними варіантами. У сортів та гібридних форм зимового строку достигання урожайність варіювала в межах 15,5 у гібридної форми 13/67 до 28,5 т/га у сорту Дебют (11/42).

У групі сортів та форм осіннього строку достигання стабільною врожайністю відзначалися форми 11/1 (25,5 т/га); 12/130 (20,5 т/га); 9/78, 9/80

1. Урожайність колоновидних форм яблуні (2011-2020 рр.)

Сорт, гібридна форма	Середня маса плоду, г	Середня урожайність, т/га	Дегустційна оцінка, бал
<i>осіннього строку досягання</i>			
Болеро (контроль – к.)	140,0	13,1	8,4
9/27	150,0	17,5	8,2
9/78	155,0	18,5	8,2
9/80	152,5	18,5	8,5
9/90	134,5	18,1	7,8
11/1	155,0	25,5	8,4
11/4	145,0	16,5	8,0
<i>зимового</i>			
Теламон (к.)	125,0	12,4	7,4
11/40	134,4	17,6	8,2
Дебют (11/42)	155,0	28,5	8,6
11/43	140,5	17,0	8,0
11/50	150,0	18,7	8,4
12/130	155,5	20,5	8,5
13/61	125,5	16,0	8,0
13/67	140,0	15,5	7,8
НІР ₀₅		2,1	

(18,5 т/га) та 11/50 (18,7 т/га).

За результатами досліджень з найвищою середньою врожайністю (т/га) виділились такі форми:

- осіннього строку дозрівання – 11/1 (20,5), 9/78 та 9/80 (18,5), 9/90 (18,1);

- ранньозимового – Дебют (11/42) (28,5), 12/130 (19,5), 11/50 (18,7), 11/40 (17,6).

Стійкість яблуні до хвороб – важлива біологічна властивість, зумовлена генотипом сорту. Яблуня уражується рядом збудників хвороб, серед яких найбільш шкодочинними є парша та борошниста роса. Кліматичні умови за час проведення досліджень (2011-2020 рр.), характеризувались як посушливими (2012, 2017, 2018, 2019 рр.) так і дощовими (2013, 2014, 2015, 2016 рр.) періодами. Надмірна кількість опадів та високі температури створили сприятливі умови для розвитку парші яблуні. З повною польовою стійкістю до хвороб виділено гібридні форми 11/1, 12/130, 13/61, 13/67 (табл. 2).

Слабке ураження (1,0-2,0 бали) відмічено в гібридних форм 9/78, 9/80, 11/4, 11/40, Дебют (11/42).

За комплексом ознак (урожайність, стійкість до хвороб, посухо- та зимостійкість), виділено такі колоновидні форми: осіннього строку досягання – 9/80, 9/93, 11/1, та ранньозимового – 11/40, Дебют (11/42), 11/43, 11/47, 12/130.

Проводилась робота по комплексному вивченню 64 елітних форм яблуні, 2009 р. садіння, схема – 3 х 5 м, підщепа – 54-118.

У 2012 р. (третій від посадки) п'ять елітних форм вступили в пору плодоношення: 11557, 9-8-7, 11/5-54, 2-153-6, Мир), з їх дерев зібрали від 3,0 до

2. Ураження хворобами колоновидних форм яблуні (середнє за 2013-2016 рр.)

Сорт, гібридна форма	Парша, бал		Борошниста роса, бал
	плоди	листя	
<i>осіннього строку досягання</i>			
Болеро (к.)	2,5	4	0
9/27	1	1	0
9/78	1	1	0
9/80	1	2	0
9/90	2	2	0
11/1	0	0	1
11/4	1	2	2
<i>зимового</i>			
Теламон (к.)	2	2	0
11/40	1	1	0
Дебют (11/42)	1	1	0
11/43	1	1	0
11/50	1	2	0
12/130	0	0	0
13/61	0	0	0
13/67	0	0	0

5,1 кг плодів. З помірним ростом (до 2 м) було виділено елітну форму 9-8-7, з сильним ростом елітні форми 2-33 та 30002.

Всі виділені за господарсько-біологічними показниками форми, представлені в таблиці 3, за масою плоду перевищили контроль.

Найвищою врожайністю (т/га) виділилися такі елітні форми: осіннього строку досягання – 9-8-7 (19,5), 11557 (17,5); зимового – Мир (25,5), 10947 (18,5), 2-153-6 (17,5). Найвищу дегустаційну оцінку отримали гібриди: Мир, 10947, 2-153-6, 11009, 11557 і 10868.

Аналіз представлених елітних форм стосовно ураження паршею показав, що з повною польовою стійкістю відмічено 10947. З високою стійкістю до неї (0-1 бал) відзначилися: осіннього строку досягання – 9-8-7 та зимового – Мир, 11009. Середньо-стійкими (1-2 бали) проявили себе елітні форми 10868 та 2-153-6.

Вивчення елітних форм та сортів, за комплексом ряду ознак (скороплідність, продуктивність, привабливий зовнішній вигляд, товарні та смакові якості плодів, урожайність, зимо- та посухостійкість, імунність або висока стійкість до хвороб), дозволило виділити наступні:

- осіннього строку досягання – 11557, 11/5-54, 9-8-7, 10947;
- зимового строку досягання – Мир, 2-153-6, 10868, 11495, 11009.

За 2011-2020 рр. були створені два сорти яблуні – Мир і Дебют. У 2019 р. до Українського інституту експертизи сортів рослин подано документи на отримання патенту і занесення до Держреєстру сортів ... одного колоновидного сорту – Дебют. Нижче наводимо коротку характеристику.

Сорт ранньозимового строку досягання. Дерево середньо або сильно-росле (в залежності від підщепи) з колоноподібною формою крони. Цвіте в середні строки, дружно. У пору плодоношення на 54-118 вступає на дру-

3. Господарсько-біологічні показники гібридних форм яблуні (2011-2020 рр.)

Сорт, гібридна форма	Середня маса плоду, г	Урожайність, т/га	Дегустаційна оцінка, бал	Ураження хворобами, бал		
				паршею		борошністю росю
				плоди	листя	
<i>осіннього строку досягання</i>						
Слава переможцям (к.)	135,0	15,0	8,0	4	5	1
11557	155,5	17,5	8,4	2	3	0
5/2-4	150,0	15,5	8,1	3	2	1
9-8-7	160,0	19,5	8,2	1	1	0
11/5-54	155,0	16,0	8,2	2	2	1
НІР ₀₅		1,1				
<i>зимового строку досягання</i>						
Айдаред (к.)	135,0	15,0	7,8	5	6	1
10947	155,0	18,5	8,5	0	0	0
2-153-6	150,5	17,5	8,5	2	1	0
10868	155,5	15,0	8,4	2	1	0
11009	155,5	17,0	8,5	1	1	0
11495	155,0	14,0	8,0	3	2	1
Мир	165,0	25,5	8,6	1	1	0
НІР ₀₅		1,3				

гий-третій рік. Плодоношення регулярне, урожайність висока (5-8 кг/дер.) та понад 30 т/га.

Плоди середнього розміру, масою 150-165 г, округло-конічні, злегка ребристі. Основне забарвлення жовте, покривне – слабо виражений рожево-червоний рум'янець з сонячного боку та з численною кількістю великих білих сочевичок. М'якоть ніжна, світло-кремова, майже жовтувата, дрібнозерниста, дуже соковита, гармонійного кисло-солодкого смаку. Середня дегустаційна оцінка 8,4-8,6 бала. Шкірочка середньої щільності, гладенька, злегка масляниста.

У західному Лісостепу України знімальна стиглість плодів настає у першій-другій декадах вересня. Транспортабельність середня. В звичайному сховищі зберігаються до 4-5 місяців. Достойнства сорту: колоновидний, скороплідний, невибагливий до умов вирощування, зимо та посухостійкий, високо стійкий до парші та борошністої роси.

У 2020 р. занесено до Держреєстру сортів ... та отримано свідоцтво на сорт Мир. Сорт зимового строку досягання. Дерево середньої або помірної сили росту (в залежності від підщепи) з кулястою середньо-загущеною кроною. Пагони середньої довжини і товщини. Цвіте в середні строки, тривало з помірною інтенсивністю. У пору плодоношення на підщепі М.9 вступає на другий-третій, на 54-118 – на 3-4-й рік. Середня врожайність на цій підщепі вище 30 т/га.

Плоди розміру середнього або більшого за середній, масою 150-180 г, однорідні, приплюснута-кулясті, зеленувато-жовті, при дозріванні – жовті, з незначним світло-рожево-червоним слабко визначеним розмитим

рум'янцем із чітко визначеними смугами. Шкірочка щільна, середньої товщини, гладенька із слабким восковим нальотом. М'якуш світло-зелений, при дозріванні жовтуватий із зеленуватими прожилками, щільний, дуже соковитий, кисло-солодко смаку з приємним ароматом. Дегустаційна оцінка – 8,2-8,6 бала.

У Лісостепу України знімальна стиглість плодів настає у третій декаді вересня-першій жовтня. Транспортбельність висока. У звичайному сховищі зберігаються до квітня, у холодильнику – до травня-червня місяця.

Достоїнства: скороплідність, невибагливість до умов вирощування, високі врожайність, товарні та смакові якості плодів, зимостійкість вища за середню, висока стійкість проти хвороб.

Висновки та рекомендації. Проведено оцінку гібридного потомства яблуні за комплексом господарсько-біологічних ознак у правобережній частині західного Лісостепу України. В процесі досліджень виділено сорти та елітні форми з комплексом господарсько-цінних ознак.

За звітний період (2011-2020 рр.) створено два нові сорти яблуні: у 2019 році до Українського інституту експертизи сортів рослин подано документи, на отримання патенту і занесення до Держреєстру сортів ... на один колоновидний сорт – Дебют, у 2020 р. занесено до вказаного реєстру та отримано свідоцтво на сорт Мир.

Виділені елітні гібридні форми та внесені до Держреєстру ... сорти яблуні у подальшому дадуть можливість поліпшити сортимент яблуні в Лісостепу України новими сортами.

Список використаної літератури

1. Сучасні проблеми садівництва : зб. наук. пр. / за ред. І.І. Хоменка. Мліїв, 1999. 189 с.
2. Смиренко В.Л. Часткове сортознавство плодових рослин у двох томах. Т. 1. Яблуня. К.: Аграрна наука, 1995. 454 с.
3. Программа и методика селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под общ. ред. Г.А. Лобанова. Мичуринск, 1973. 491 с.
4. Программа и методика селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под общ. ред. Г.А. Лобанова. Мичуринск : ВНИИС им. И.В. Мичурина, 1980. 529 с.
5. Мойсейченко В.Ф. Основи наукових досліджень у плодівництві, овочівництві, виноградарстві та технології зберігання плодоовочевої продукції. Київ : НМК ВО, 1992. 264 с.
6. Методика економічної та енергетичної оцінки типів насаджень, помологічних сортів, інвестицій в основний капітал, інновацій та результатів технологічних досліджень в садівництві. Вид. 2-ге, з доповн. та змінами / за ред. О.М. Шестопаля. К., 2006. 140 с.
7. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). М. : Агропромиздат, 1985. 351 с.
8. Бублик М.О. Методологічні та технологічні основи підвищення продуктивності сучасного садівництва. К., 2005. 288 с.
9. Кондратенко П.В., Бублик М.О. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами. К. : Аграрна наука, 1996. С. 95.

ECONOMIC AND BIOLOGICAL ASSESSMENT OF THE APPLE (*MALUS DOMESTICA* BORKH.) HYBRID OFFSPRINGS IN THE CONDITIONS OF THE RIGHT-BANK LISOSTEPPE OF UKRAINE

V.V. VOLOSHYNA, PhD

V.I. GOMENIUK, Research Worker

L.P. Symyrenko Research Station of Pomology, IH NAAS of Ukraine,

19511, Mliiv, Gorodyshche district, Cherkasy region,

e-mail: voloshinarvara@ukr.net

The authors present the results of the assessment valuable economic and biological traits of the apple hybrid offspring in the right-bank part of the Western Lisosteppe of Ukraine. As a result of the multi-years breeding work conducted at the L.P. Symyrenko Institute of Pomology of NAAS (now the L.P. Symyrenko Research Station of Pomology IH NAAS of Ukraine) a number of cultivars and elite hybrid forms were selected according to the valuable economic and biological traits (yield, disease resistance, drought-resistance and winter hardiness), namely: of the autumn maturity – 9/80, 9/93, 11/1, 11557, 11/5-54, 9-8-7, 10947; winter – Myr, Debut (11/42), 11/40, 11/47, 11/50, 12/130, 2-153-6, 10868, 11495, 11009.

During 2011-2020 two new apple cvs were created – Myr and Debut. In 2019 the Ukrainian Institute for the Plant Variety Examination submitted documents for obtaining a patent and entry into the State Register ... for the column strain Debut. This is a cultivar of the early winter maturity, on the rootstock 54-118 begins fruit-bearing on the second year. The fruits are of the medium size, round-conical, slightly ribbed. The main coloration is yellow, integumentary – a faint pink-red blush on the sunny side with a great number of large white lentils. In the ordinary storage the apple are stored for up to 4-5 months. In 2020 this cultivar was entered into the specified register. In the same year the certificate was obtained for the cv Myr – of the winter maturity, on the rootstock M.9 begins fruitbearing in the second year. The fruits are of the medium or of the larger than average size, flattened-spherical, greenish-yellow, when ripe-yellow, with a slight light pink-red faintly blurred blush with well-defined stripes. In the ordinary storage the apples are stored until April, in the refrigerator until May-June.

Key words: apple, breeding, hybrid form, cultivar, scab, resistance, yield, taste quality.

ХОЗЯЙСТВЕННО–БИОЛОГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ГИБРИДНОГО ПОТОМСТВА ЯБЛОНИ (*MALUS DOMESTICA* BORKH.) В УСЛОВИЯХ ПРАВОБЕРЕЖНОЙ ЛЕСОСТЕПИ УКРАИНЫ

В.В. ВОЛОШИНА, кандидат с.-х. наук

В.И. ГОМЕНЮК, научный сотрудник

Опытная станция помологии им. Л.П. Смирненко ИС НААН Украины,

19511, с. Млиев, Городищенский р-н, Черкасская обл.,

e-mail: voloshinarvara@ukr.net

Представлены результаты оценки ценных хозяйственно-биологических признаков в гибридном потомстве яблони в условиях правобережной части западной Лесостепи Украины. В результате многолетней селекционной работы, проведенной в Институте помологии им. Л.П. Симиренко НААН (ныне Опытная станция помологии им. Л. П. Симиренко ИС НААН Украины) выделены и отобраны, по комплексу хозяйственно-биологических признаков сорта и элитные гибридные формы яблони. За 2011-2020 гг. созданы два новых сорта яблони – Мир и Дебют (колоновидный).

Ключевые слова: яблоня, селекция, гибридная форма, сорт, парша, устойчивость, урожайность, вкусовые качества.

Одержано редколегією 13.05.2021

DOI: 10.35205/0558-1125-2021-76-33-39

УДК 634.11:631.526.32

УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПЛОДІВ ІНТРОДУКОВАНИХ СОРТІВ ЯБЛУНІ (*MALUS DOMESTICA* BORKH.) В УМОВАХ ПОДІЛЛЯ

К. П. ТАРНАВСЬКА, кандидат с.-г. наук

Подільська дослідна станція садівництва (ДСС) Інституту садівництва (ІС) НААН України,

23226, с. Медвеже Вушко, Вінницький р-н, Вінницька обл., вул. Наукова, 1,

e-mail: ktarn1235@ukr.net

Представлено результати вивчення урожайності та якості плодів 21 інтродукованого сорту яблуні зимового строку дозрівання в умовах Поділля. За результатами п'ятирічного вивчення сортів (2016-2020 рр.) дана їх оцінка за комплексом ознак: скороплідність, урожайність, товарність, смакові якості та лежкоздатність плодів. Крацими визнано Графа Еззо, Сябрину, Селену, Надзейни. У плодоношення вони вступають в одно-дворічному віці, урожайність п'яти-дев'ятирічних дерев сягає 18,2-24,7 т/га. Вихід плодів вищого та першого гатунку у 2016-2020 рр. становив 26-48 %. Яблука виділених сортів більше середніх розмірів (Надзейни, Сябріна, Селена) і великі (Граф Еззо), середньої одномірності, відмінного, дуже гармонійного кисло-солодкого смаку (7,8-8,4 бала), крім сорту Надзейни (6,7 бала). Плоди крацих сортів зберігались 4-5 місяців.

Ключові слова: яблуня, сорт, скороплідність, урожайність, якість і товарність плодів, дегустаційна оцінка.

Постановка проблеми. Яблунею як плодовою культурою людство цікавилось ще з доісторичних часів [1]. На території сучасної України її виро-